

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

TE TOA TAKITINI

NAMA 49.

HASTINGS.

Akuhata 1, 1925.

TE HOA WAHINE ME TE WHANAU A PIHOPA ATARIA.
KO TE TAMAITI TANE MATAMUA HEI TAKUTA; TO MURI IHO
HEI ROIA; TO MURI RAWA HEI MINITA. KO TE MEA WAHINE
MATAMUA TE HEKERETARI O TE PIHOPA.

He mea Panui e Rev. F. A. Bennett, he mea ta e Cliff Press,
Queen Street, Hastings, H.B.

TE TOA TAKITINI

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

Te Utu mo te Pepa 10/- i te tau.

Me penei nga reta "*Te Toa Takitini*," Box 300, Hastings.

270

TE TOA TAKITINI.

Akubata 1. 1925.

PIHOPA ATARIA.

KO te ingoa o te Pihopatanga o Ataria ko "Dornakal." he ingoa takiwa kei te tonga o Inia. He nui tonu nga pakeha me nga Maori o Niu Tireni kei te awhina atu i nga mahi hora i te Rongopai ki te iwi Inia i roto i te Pihopatanga o Ataria. E ki ana to tatou Atipihopa (Julius): "Kaore i waiho e te Karaiti ma te hunga torutoru nei e kauwhau te Rongopai ki nga iwi kei te pouritanga e noho ana, engari he mahi tenei i whakaritea ma te Hahi katoa."

Tenei tetahi korero kei te pepa a te Pihopa:—Kua whakaetia e te Pihopa Tumuaki taku tangata i whakaingea ai, ara a Rev. P. H. Lloyd hei Pihopa awhina i a au. Nui atu te hari o taku ngakau mo tenei take nui ka tutuki nei. I enei tau ka taha nei, kua whakarongo ake ahau ki te taumaha rawa o nga pikaunga e whakawaha nei e toku kotahi. He nui rawa tenei Pihopatanga ma te tangata kotahi, kaore e taea te whakarite o nga mahi katoa e tika ana hei mahi ma te Pihopa, noreira nui atu toku hari mo taku tamaiti, mo Mr. Lloyd, ka whakaturia nei hei Pihopa awhina i ahau. Ka 12 nga tau o tenei Minita e mahi ana i raro i toku mana, a ko ia hoki te tangata whaka-haere i aku mahi i te wa o te pakanga nui o te ao, a kua tino mohio maua ki a maua."

E tika ana kia nui ta tatou awhina i nga mahi a Pihopa Ataria. E whakaarohia ana e nga matauranga, koira a "Tawhiti-pamamao," nga marae i tipu mai ai o tatou tipuna.

He kainga nui te tangata tera. I te rohe o Pihopa Ataria anake ko te tokomaha o nga tangata e ona miriona (6,000,000), ara kia rima nga Niu Tireni ka rite ai te rahi o nga tangata ki te Pihopatanga o Ataria.

I te kaha o nga whakahaere a te Pihopa me ona Minita i raro i a ia, e tae ana ki te tekau mano nga tangata heu e uru mai ana ki roto i te Hahi i ia tau. Kua oati tatou te Hahi Maori i te wa o te Hinota, ka tapaea e tatou te moni kotahi rau pauna i ia tau i ia tau hei hora i te Rongopai ki nga iwi o Inia. I whakaritea kia £33 6/8 ma ia Atirikonatanga o te Pihopatanga o Waiapu. Kua rite to te Atirikonatanga o Haki Pei. Ko nga Atirikonatanga o Waiapu o Tauranga kaore ano kia rite "Mau te rourou, meku te rourou, ka ora te manuhiri," e ki ana o tatou tupuna.

E ki ana a Horomona: "Maka to taro ki te mata o nga wai, he maha nga ra ka hoki mai ano ki a koe."

E ki ana a Te Karaiti: "Ko koutou te maramatanga o te ao," "Ko koutou te tote o te whenua," "Ko koutou hei kai-whakanga moku."

E nga morehu o tena wahi o tena wahi, e hoki o koutou whakaaro ki te kupu nui a o tatou matua kua matemate atu ra, i motinitia ai e ratou i te Hinota tuatahi tonu i tu ki Waerenga-a-hika i te tau 1861: "*Ki te whakaaro o tenei Hinota, ko te mea tika tenei ma tatou; ka whiwhi nei tatou ki te Rongopai, kia puta hoki ta tatou koha ki te kawe atu i taua Rongopai ki nga iwi e noho ana i te pouri.*"

Ka awhinatia e tatou nga Mihana mo te hora i te Rongopai, ka manaaki tatou i nga kupu whakahau a to tatou Ariki, ka whakarite hoki i te motini a te hunga e okioki mai nei i te aroaro o to tatou Matua i te wahi ngaro.

PANUITANGA.

WHARE-KARAKIA KI OMAIO.

HE whakaatu atu tenei kua timata te mahi o te whare karakia ki Omaio, Bay of Plenty.

He whare karakia whakamaumaharatanga mo enei taumariki hoia a tatou i mate atu ra i te pae o te Pakanga, me nga mea hoki i mate mai ki te kainga, nga hoia Maori me nga hoia pakeha.

Ko te ra hei whakatapunga, hei kawanga i te whare karakia, hei nga ra o Maehe o te tau e heke iho nei.

Ma te Pihopa o Waiapu, me to tatou mema Hon. A. T. Ngata, e tino whakatuturu te tino ra.

Heoi ano.

- *Na Hakaraia Pahewa.*

Minita o te Pariha, Te Kaha.

Te Kaha,

Hurac 8, 1925.

MOHAKA ME NUHAKA.

Nepia, Hurac 10, 1925.

Ki te Etita o te Toa Takitini.

EKORO. Kei runga i taku mapi nga ingoa nei "Mohaka" me "Nuhaka." Kaore ano au i kite i tetahi Maori e mohio ana ki te whakamarama mai i te tikanga o ana ingoa, a kaore e mohiotia he reo Maori no wai atu reo ranei. Te whakamaramatanga mai a tetahi Maori nukarau e penei ana: i te taenga o tetahi pakeha i mua ki te kainga e mohiotia ana inaianei ko Mohaka ka kite i nga Maori e haka ana. Ka koa te ngakau i tana kitenga i te pai o te haka Maori. I te mutunga iho o te haka ka karanga atu taua pakeha ra. "Ko ana Maori iu kiwi te mo haka," tapangia tonutia iho e te Maori to ratou kainga ko "Mohaka." Na mo Nuhaka ka kitea

he haka hou ara he "new" haka i reira, katahi ka tapangia e te Maori ko "Nuhaka" to ratou kainga. E hoa, e te Etita, kei te rakuraku tonu au i taku mahunga me te whakaaro ano i roto i au, e, kua kopekatia au e te tangata nei, inahoki kua roroa aku waewae i a ia te kukume. Tena whakamaramatia mai e koe, e Hemi Huata, e wai atu ranei o nga hoa, te tikanga o atua ingoa. Heoi na

—*Kimi Matauranga.*

HUI TAKIWA A TE HAHKI KI MOTEHO.

KEI te 29 o nga ra o Akuhata nei ka huihui te Hinota Takiwa o te Atirikonatanga o Haki Pei ki Moteho. Hei te Ratapu te 30 o nga ra ka tae mai te Pihopa ki te whakahaere i te karakia, ki te whai-kupu ki te Hui. Hei te Mane, te 31 o nga ra, i te hawhe o te iwa, i te ata, ka puare te Hinota. Ka haere tonu nga mahi a te Hinota a po noa.

Ko nga tangata mo tenei hui ko nga mangai kua whakaritea mo ia kainga mo ia kainga o nga Pariha o Haki Pei, timata mai i Nuhaka puta noa ki Tahoraiti. Ko aua mangai hei nga tangata o te Hahi kua oti te Whakau e te Pihopa a kei te tango i te Hapa a te Ariki.

Ma te Minita e whakahuihui nga tangata o ia kainga, o ia kainga, o tona Pariha katoa, ka pooti ai he Mangai (kia kotahi) hei mema mo taua kainga ki te Hinota. Kua whakahau te Pihopa kia kaua te tangata e pootitia e mohiotia ana kaore e tae mai ki te Hui. Noreira ko nga mangai kua whakaritea kei ngaro koutou a te ra o te Hinota.

Ko nga kainga kaore ano kia whakaritea he mangai mo koutou, me tuhituhi mai koutou ki a au.

Rev. Peneti. Box 300, Hastings. Me tuku ranei he waea ki a Rev. Bennett, Hastings..

"TE TANGATA."

Na T. Wi Repa, M.B.

"Tatau ka hanga i te tangata kia rite kia tatau."—*Ken. 1, 26.*
ONGA ngarara katoa o te Ao, ko te tangata te mea tino whakamiharo. Otira ko tooku mahara tenei. Koiane hoki taku pooti. He atua anake pea te mea whakamiharo atu i te tangata. Engari kaore ano au nei kia tutaki ki te atua. Kia tutaki pea ki tena momo tangata o te ao, o te rangi ranei, o te wai ranei i raro o te whenua e mohio ai ki tona ahua. Haunga hoki ia te Atua Nui me tona Tama me Te Karaiti. E ki ana hoki te Poropiti a Ihaia, ko tetahi o nga ingoa o roto o te kupu whakaari mo Te Karaiti: "Ko te whakamiharo." (*Ihaia 9, 6.*) Me waiho ake tona whakamiharo i tenei takiwa. Tena ano te wa e hoki atu ai ki te tiroiro i te whakamiharo o nga whakahaere a Te Karaiti i runga ake i nga whakahaere katoa o Te Ao.

Engari tenei korero mo nga Kararehe. He Kararehe whakamiharo te Raiona, te Arewahana, te Ekara. Kei runga ke ake to te tangata whakamiharo. Kaore e taea e te Raiona i Awherika te whakarongo mai te ngunguru a te Raiona o Akarana kaore

hoki e taea e te arewhana te hanga he waka rererangi hei kawē mai ia ia i Ceylon kia kite i nga arewhana o Awherika. Kaare te Ekara e tere i te manu hanga a te tangata e rere nei i te rangi.

He parirau ano i wawatatia e te hinengaro o te tangata mo te raiona. Na nga tangata kari i te kaupapa o Ninewa i kite etahi raiona whakapakoko, he upoko ekara nga upoko, he parirau o ratau. Ana nga whakaahua kei roto kei nga wharangi whakamutunga o te Oxford Bible.. Tera ano etahi iwi koropiko ki te arewhana hei atua, ki te ekara ano hoki. Kei runga noa atu te maramatanga o te tangata i enei momo atua. Ka mate noa te ekara i te pi-raiwhara a te tamariki Otira kei te kotiti ke ta tatau korero i ta tatau kaupapa, ara i te "Te Tangata."

Katahi ano, no enei tau tutata tonu ka pahure ake nei, ka tahuri te tangata ki te tirotiro i tona ahua. Me ki ake e au, ka 30 tau pea i mua atu i ena tau, heoi ana nga take e akona ana ki roto i nga whare wananga o nga iwi o te Matauranga, ko nga koha, ara ko nga hua anake, o te roro o te tangata. Kua tirotirohia te waihanga o te tangata hei take ako i nga takuta. Engari ko tona taha e kia nei he taonga no te ao, tona tipunga mai, noho a whanau, noho a hapu, noho-a-iwi, noho-a-iwi-nunui, a ratou nei mahi e tohunga ai ratou, te whanaungatanga o tetahi iwi ki tetahi iwi, te whakaropu i nga iwi o te ao, te timatanga mai o te noho pa o te tangata, te timatanga mai o te matauranga ki te tuhituhi, me te whakaputu korero, katahi ano ka tino mahia e nga iwi matauranga o te ao. Kua tu tetahi ropu nui, whaimana hoki kei Ingarangi inaianei, hei whakahaere i tenei take. Tona ingoa ko te "Anthropological Society"; he kupu kariki: "anthropos"—he tangata; "logos"—he kupu. Kei raro iho i tena tetahi wahanga. Tana mahi he rapu i te ahua o te tangata i muri iho i tona wawahanga he iwi ke tetahi, he iwi ke tetahi. Te ingoa o tenei ropu: Ko te "Ethnological Society": He kupu kariki ano tenei, "ethnos"—he iwi; "logos"—he kupu.

Kaati ake enei whakamarama mo tena taha o ta tatau take ara o te "Tangata."

Ahakoia tatau rapa ki whea o te ao, kaore he rereketanga o te tangata. Ahakoia te paruparutanga a te ra i nga mea kei Awherika, te kumenga kia roroa o nga whatu o nga mea kei Haina, ahakoia "whero" te kiri, ahakoia "iaro," ahakoia ma, ahakoia "puruwhare," he tangata tonu ratau. I ahu katoa mai ratau i te kakano kotahi i tiria ki te kaari o Erene; te kakano i ki ra te Atua: "Tatau ka hanga i te tangata kia rite kia tatau." Ahakoia tatau whakapono ko Arama raua ko Iwi nga tangata tuatahi, tera atu ranei nga tangata o mua noa atu, hei aha tena. Anei ke ta tatau kaupapa, kotahi te kakano i tipu mai ai te tangata, i tipu ki whea, kaore tatau i mohio. Ko nga hua o taua kakano kei tena wahi, kei tena wahi kei te mohio tatau. E hangai ana tenei whakapono ki ta Te Karaiti i ki ai: "Haere koutou ki te kauwhau i te rongopai ki te ao katoa." "Tera atu ano aku hipi, e hara i tenei kahui," ara i nga Hurai. No

reira. he whakaatu tenei kaore te Tama a te Atua i whakaparahako ki ona whanaunga i te Ao, ahakoa kiri ma, ahakoa kiri pango. ahakoa Kariki, ahakoa tauwi.

TE NOHANGA O TE TANGATA.

E ki ana te atua: "Ko te Rangi tooku torona, ko te whenua tooku turanga waewae." Ko te turanga waewae o te Atua te nohanga o te tangata. Timata mai i te taha ki te Raki o te ao, i nga whenua huka, kei kona te tangata e noho ana. Ara kei Greenland, kei Labrador, kei Iceland, kei Norway, kei North Russia, kei Siberia, kei Alaska, kei Canada, kei Finland, kei Tiapani, kei Haina, kei Niu Tirenī, kei Amerika, kei Ihipa, te wera me te matao: Kei Ingarangi, kei Wiwi, kei Tiamani, kei Tiapani, kei Haina, kei Niu Tirena, kei Amerika, kei Ihipa, kei Peina, kei Itari, kei Ruhia, me era atu wahi. Kei nga whenua kaha te wera: Kei Awherika, kei Inia, kei Burmah, kei Malay, kei West Indies, kei Phillipines, kei Hawaiki, kaore he wahi o te ao i puare i te tangata. No na whea i tae ai tena peka o te kawai tangata ki tona whenua e noho mai nei kaore e taea te whakaaro. Heoi ano te mea whaka miharo, ahakoa pewha tona noho i roto i te pouri pera me nga Maori o Ahitereiria, kaore e pohchetia ratou. He tangata katoa ratou, e noho ana i raro i te kanga kotahi a Te Atua ki o ratou tipuna, ara kia Arama raua ko Iwi: "Ma te kakawa o tou rae ka kai ai koe i te kai." E whakatutuki ana hoki i te kupu o te manaa-kitanga: "Kia hua korna kia tini."

E ki ana etahi tangata matau, ko nga iwi mangumangu o Awherika, i tuku iho to ratou kawai ia Hama, tama a Noa: ko nga iwi o Ahia, a ko tatau etahi o ena, i ahu mai ia Hema. Ko nga iwi ma, o Iuropi i heke iho ia Iepeta.

TE MARAMATANGA O TE TANGATA.

E ki ana te "Kai-waiata": "E hara koe ma te hunga mate e whakamoemiti." E ki ana hoki au, ehara te atua ma te kararehe e whakamoemiti. Ko te tangata te whakamutunga o te kaha o te atua. Ka mutu ka okioki ia i te rawhito. I runga hoki i te whakararangitanga o nga Kararehe o te ao e te hunga matau, ka kitea ko te tangata kei runga. Ko te waihanga o te tangata kei runga noa atu te whakamiharo i te waihanga o nga kararehe katoa. No reira ka kiia tona "Karaihe," he "primato": ara ko te "Nama Tahi." Te maramatanga o te tangata e kiia ana he "finite," ara, he timatanga, he mutunga tona. Ko to Te Atua maramatanga: "he *Infinite*," ara kaore ona mutunga. E kiia nei e te Karaipiture: "Ko te Tawhito o mua iho" (The Ancient of Days).—Ran. 7.26. Engari ko te miharo o te maramatanga o te tangata, ano he mea ata tohi ia na te kai-hanga hei "Ata mo te kawenata i raro iho ia ia." Ko nga korero o te tukunga iho o te maramatanga taihoa e tuhituhi. Ko tenei maramatanga i tau ki runga ia iwi, ia iwi. I hapai tena iwi i tana wahi o taua maramatanga, a, ka mate, a ka riro he iwi ke mana e hapai. Ka mate tena, ka hiko mai he iwi ke mana e hapai, e tahu te ahi o te maramatanga. He taonga hoki tenei na te ao katoa kaore e taea te huna, te kai ponu ranei. Ko nga iwi na ratau i raupi taua taonga i nga ra o nehera, i te wa i nga Hurai, kua ngaro katoa i tenei ra. Kua ngaro nga

Ihipiana, nga Kariki, nga Romana, nga Ahiriani. Kua pau monemone ratau ki te po. Heoi ano na to ratau nohanga hei ata mo te Kawenata o te matauranga i ora ai o ratau ingoa i te ao nei.

I te wa i enei iwi e whakahaere ana i te ao, kei te kai-tangata nga tipuna o te Ingarihi, o te Wiwi, o te Tiamani, me o etahi atu iwi marama o tenei ra. Inaianei ko nga mea i maharatia kaore e taea e te hinengaro e te ringaringa te hanga, kua ngawari noaiaho ia.

TE KAKANO O TE TANGATA.

E ki ana te pukapuka a te iwi Hiperu, ara, te Paipera, ko Arama raua ko Iwi nga tangata tuatahi o te Ao. No te tau 4004 i mua atu o te whanautanga o Te Karaiti ki te ao nei, ka hangaia aua tangata e te Atua. E ki ana a tatau nei korero, ko Tiki te tangata tuatahi, ko Hineahuone te wahine tuatahi i pōkēpōketia ki te one i Kurawaka. Engari kaore i marama kei hea a Kurawaka. Engari te Kari o Erene e mohiotia ana kei hea. Kei te takiwa o te awa o Uparati, ara kei Mehopotamia. Ki tetahi korero ano a o tatau tohunga ko Tanenuiarangi te tangata tuatahi. Ki tetahi korero ko tetahi o nga tamariki a Rangi raua ko Papa-tua-nuku, ara ko Tumatauenga te tangata tuatahi. Otira na nga Hiperu tera korero ko Arama te tangata tuatahi, a, ko te mamao o te haerenga o tana wawata, e 4004 tau i mua atu i a Te Karaiti. Kua kitea e nga tangata tohunga ki te titiro i nga tuhituhi a nga Ihipiana, kua mohio ke tera iwi ki te tuhituhi, ki te whakakaupapa i nga korero o nga mahi a o ratou kingi i mua atu i te 6000 tau i mua atu o te whanautanga o Te Karaiti. Ta ratau tuhituhi e kīia ana: "he hieroglyphics." Ko nga tohunga titiro, i aua tuhituhi, "he Egyptologists." Kua kitea hoki kei Ninewe etahi korero whakamiharo. Te mana nui o tera takiwa i te wa e 8000 tau i mua atu i a Te Karaiti ka hoki whakamuri atu ko Assyria: "ara ko Ahiria." Na te ratou kingi na Herameniha i mau whakarau nga hapu kotahi tekau o Ihairaira, e ngaro nei. Ko nga Hurai hoki e mohio nei tatau, ko nga uri anake ena o Hura raua ko Peniamine. Kei roto kei nga tuhituhinga i mua atu o te 10,000 tau i mua o te whanautanga o Te Karaiti. No tenei iwi a Tira papa o Aperahama, i heke mai ra i Urutonga o nga Karariana, ki te whenua o Kanana.

Kua kitea hoki nga wheua tangata i roto i etahi ana hohonu ki raro o te whenua. Kua "meihatia" nga mahunga. Kua kitea, no te wa o te whenua i mua atu o ta nga Hiperu e ki nei e 4004 tau i mua atu o te whanautanga o Te Karaiti. No reira tatau ka mohio, ko te tangata tetahi kararehe tino tawhito o te ao.

Kaati tenei korero i konei. Tera atu te roanga. E hara enei korero i te tawai, i te whakahawea ranei mo te Paipera. Tera etahi mea o roto i te Paipera kaore i te tino marama ki te hinengaro tangata. Engari kei te whakapiripiritanga i nga mea i kitea e te tangata i enei ra ki aua wahi uaua o te Paipera, ka marama.

Te take o aku korero e tuhituhi nei ki te "Toa," he kipa i te hinengaro o te iwi kia mataara. Heoi mo tenei wa.

TIRITI O WAITANGI.

HE TITIRO WHAKAMURI.

Na R.T.K.

“Tenei tetahi ui. No te tau 1840 ka hainatia te Tiriti o Waitangi, a ka taka tatou te Maori ki nga whakahaere a te pakeha. I enei tau e 84 e pehea ana ta taua tu Maori i roto i te iwi pakeha?”

“Tuarua: I tenei tau 1924 ahu ake nei mo te 84 tau, ka pehea ano ta taua tu ta te Maori i roto i te pakeha?”

—*Herepete Rapihana.*

MUA ATU O TE TIRITI.

No te putanga o *Te Toa Takitini* o Mei i tera tau te patai a Herepete Rapihana a ka maha tenei nga marama kaore ano he whakautu. He patai matau te patai, he patai e tika ana kia whakautua. Tera ano nga tangata tika hei whakautu.

E marama ai te whakautu me ata whakataki te ahua o te Iwi Maori i mua atu o te Tiriti o Waitangi a i muri mai o te Tiriti tae mai ki tenei wa. He pai ake ranei te ahua o te Maori i mua atu o te tau 1840 i tona ahua o muri mai, he kino atu ranei? Me he mea he pai ake, e tuturu tonu ranei taua pai me i kore ana te Tiriti? Me he mea he kino, na te Tiriti ranei i aukati taua kino? Titiro ra e koro e Herepete ki te uaua o to ui.

He hiahia toku ki te whakautu i te patai nei hei wawae i te huarahi me kore etahi e aru, e whakapuaki i o ratou na whakaaro kia kite ai tatou he pai ranei mo tatou to tatou urunga ki raro o te maru o Ingarangi he aha ranei.

He pono te korero a te pakeha: o nga iwi Maori he iwi tino matau taua; i whawha o taua tipuna me kore e kitea e ratou te Atua Ngaro. I karakia ratou ki a Io mata-ngaro ara ki a Ihowa; i huaina e ratou nga ahuatanga huhua o Io ko Tane, ko Rongo, ko Tumatauenga, ko Tangaroa, ko Rongomai, ko Ruaumoko, ko Haumia, ko Tamaiwaho, ko Tunuioteika me era atu atua ririki; hei pupuri i nga korero o Io i whakatapua etahi o ratou hei tohunga. Otira ahakoa i mohio te Maori ki te Atua kahore rawa he painga kia ia o Io; kahore a Io i tohu-tohu ki a ia he mea kino, rawa te kai ano i te tangata. Ko nga tau tino pouri o te Iwi Maori ko nga tau tonu i noho ai nga mihinare ki Pewhairangi engari na te kaha na te manawa-nui o nga karere o te Rongopai ka mutu i te Maori te hohoni i te kikokiko tangata. Na, e kore e taea te ki pai atu te Maori me i kore ana he whakapono. Tenei rawa pea te he o te whakapono ara na nga mihinare i para he huarahi mai mo nga pakeha tutua. Engari ahakoa me i kore he mihinare e u tonu mai ano nga pakeha kikino. Ko etahi pakeha i noho i roto i te Maori he herehere i rere mai i Poihakena. Na nga mihinare te tino whakaaro kia tukua te Iwi Maori ki raro o te maru o Ingarangi,

Ka pa te mate mare ki te tamariki whangaia ki te **WOODS' GREAT PEPPERMINT CURE.**

kia whai ture ai, kia whai kawanatanga ai hei whakangau i te ture, hei whakahaere i te whenua. I hangaia te Tiriti o Waitangi hei tiaki i te Iwi Maori a i te pakeha ano hoki. te wehewehe o nga iwi, o nga hapu Maori, kahore he mana ke atu. Na konei ko taku whakatau tenei he painga mo te Iwi Maori te Tiriti o Waitangi. Me i kore ana he tiriti, me i kore ana he kawanatanga kua rite tenei whenua ki te reinga kahore nei he ture, kahore he tika, kahore he pai.

Hei konei ka kokiri ake he patai ano; anei te patai, ko te Ingarihi te iwi mohio te iwi tika ki te whakahaere i nga iwi Maori ki raro i ona pakau? Me i kore ana te Ingarihi ko wai te iwi pakeha pai? E kiia ana o nga iwi katoa o Uropi ko te Ingarihi te iwi mohio te iwi tika ki te whakahaere i nga iwi Maori. Ki te korero a etahi tangata a ki taku rongo hoki he iwi pai te Wiwi ki ana iwi Maori. E kiia ana kahore te Wiwi e whakararuraru ana i nga Maori o Tahiti. Me i tau taua ki raro i te mana o te Tiamani o te Paniora ranei e mate taua na reira au ka mea he waimarie to taua taunga ki raro i te mana o te Ingarihi i te tau 1840. Me i kore ana kua tau taua he iwi ke kua takahia ranei e nga pakeha kino pera me nga pakeha herehere o poiakena, me nga pakeha patu tohora me nga pakeha i oma mai i o ratou na whenua ki Niu Tireni noho huna ai.

MURI MAI O TE TIRITI.

Ko te patai a Herepete mo te ahua o te Iwi Maori i nga tau i muri mai i te Tiriti o Waitangi tae noa mai ki enei ra. Kua whakaaturia ake nga mate me i kore ana te mana o Ingarangi i hipoki ki a taua. Ko nga mate nunui i pa ki te Maori i raro i te Tiriti o Waitangi ko te murunga i nga whenua o nga iwi, o nga hapu, i whawhai ki te Kawanatanga. He tika he hara nui tenei ki tetahi ahuatanga otira mo te hara o nga Hauhau ko te whiu i nui rawa ake i te hara. Ehara i te mea whakamiharo rawa te kino o te Maori ki te pakeha. I kite te Maori kua ngaro haere tona mana i to te pakeha a ko ona whenua i minaia, i tangohia hetia, na konei ia ka kino ka riri pera ano me te Poa i whawhai nei ki te Ingarihi, me te Airihi ranei. He riri nui he riri kino ta te Poa ta te Airihi ki te Ingarihi otira kore rawa he eka kotahi o era iwi i murua. Kei te noho kino nga iwi o Ihipa o Inia inaianei ki te mana o Ingarangi. Heoi ano te tino take i murua ai nga whenua o nga Hauhau he mina whenua no te pakeha he kore kaha no te Hauhau. Ko tenei tikanga ko te muru whenua i runga i te raupatu kei te makakawa ki nga iwi matau. Ko Tiamani to taua ito engari kei te toitu tonu te whenua o te Tiamana i Uropi, kahore he wahi i tangohia.

Ko tetahi mate nui i pa ki te Maori ko te rironga o nga whenua i te utu iti rawa, i te paraharaha ranei. Ko etahi whenua i riro i runga i nga ritenga tahae a te pakeha—tahae o te pakeha i kiia ra e Robert Louis Stevenson kei te karopiti

i te ao, a, inaianei kua pihangaiti rawa te whenua kei te Maori, kua nui ke noa atu kei te pakeha. Engari kei wareware taua ina whakatahae taua, i te pakeha, ko te wariu o te whenua i nga tau kotahi rau ka taha nei he iti noa iho kahore i rite ki te wariu o enei ra, a ko te paraharaha, ko te pu, ko te paura, ko te toki, ko te patiti, he tino taonga ki o tatou tipuna.

Na te tutatakitanga o te Maori ki te pakeha i mohio ai te Maori ki etahi tikanga kino ara, ki te inu waipiro, ki te purei moni, ki te tahae, ki te teka, ki te whakahawea ki te karakia, ki te huhua noa iho o te kino.

Ko tetahi mea nana te Maori i whakaako ki te kino ko te kooti whenua. Na te kooti whenua ka puhake nga kino katoa—te korero parau, te tahae, te hae, te whakamauihara, te whanoke, te aroha-kore, te ngakau apo. Ahakoa mohiotia te tika o te tangata ki te whenua ka romia, ka patua. He whakaaro tenei noku he tokomaha nga tangata whiwhi i te whenua i enei ra, chara i te mea he tika no nga take engari he toa ki te tahae ki te teka. He tangata au e hurahura ana i nga pukapuka o te kooti whenua a kua kitea e au nga korero teka a nga tangata kua riro noa atu ki te kopu o te whenua. Kua ngaro atu ratou ko a ratou korero teka ia kei te ora tonu, a, ora ake taea noatia rano te mutunga o te ao. Ko te kooti whenua he kino e kore e taea te kape, no te mea ahakoa he mea tino paru ka whakamomori tonu te tangata mo nga whenua o ona tupuna, o ona matua, o ona tamariki.

E marama ana hoki na to taua urunga ki te ao pakeha, ki te ao hou, i pangia ai taua e nga mate huhua. He maha nga tau i heke tonu ai te tauanga o te Iwi Maori, na konei hei take mo te hari nui te pikinga ano o te tauanga o te Maori. Ko te ngaro o te Maori, e kore e rite ki te ngaro o te moa, engari e ngaro ki roto o te pakeha—ko o taua toto e whakahanumitia ki nga toto o Uropi. E pono ai te waiata:—

*Haere ra e waro ki Ingarangi ki Rehia ra e;
Mau e rere atu tu atu ana ko Tau-te-here,
Hei a Hakirangi e, he tangata here puke;
Ko te Kawana hei whiu atu, ki tawhiti,
Ki a Tataiarorangi tau!*

Kua tutataki taua i enei ra ki te matotorutanga o te pakeha; kua taututetute te Maori me te pakeha; he maha nga hapu kua noho whenua-kore, kua rere i mua o nga tikanga a te pakeha ano he papapa e puhia ana e te hau. Ko o taua toenga whenua kei te minai e te pakeha, a ahakoa nui te kaha ki te pupuri ma nga ture a te pakeha e wetewete, e kaheno ai. I nga ra o te Kawanatanga o Timi Kara i oi te Iwi Maori i nga rongo o te Ture Muru. He mea pehea ranei ka honoa taua. I enei ra ko te ture kei te kakati haere nga niho ki o taua toenga whenua, ko te Ture Reiti. Nui atu te awangawanga o toku

ngakau. He reo nui, he reo kotahi, te reo o te pakeha hei akiaki i te Kawanatanga kia tukuna te ture kia tino kakati nga niho. Ko taua ko te Maori, ko wai taua, kia tu taua ki te whakararuraru i nga hiahia o te pakeha? Kua raungaiti taua i te ao. Ko te ture e reiti nei i te Maori kotahi mo te whenua o te tokomaha he ture he; e reiti nei i te tangata i te mea kaore ano te whenua kia wehewehe; e reiti nei i te tangata mo te whenua katoa ahakoa kei tetahi wahi noa ia e noho ana; e reiti nei i te whenua i te mea kahore he moni i te puta hei whakapai; e reiti nei i te whenua Maori i te mea kahore he rori e puta ana ki taua whenua—kaore hoki nga kaunihera e hihiko ki te mahi rori mo nga whenua Maori. He he katoa enei ture, kei te takahi i te kaupapa Ingarihi o tenei mea o te tika. Ki te whakangaua te ture reiti i te mea kaore ano he huarahi moni mo te whenua ko tona tikanga he muru i te whenua, he patu i te Maori i te mea, e hereherea ana ona ringaringa.

Kaore au i te tino whakaae ki te kupu e mea nei i te whakaetanga a nga rangatira Maori ki te Tiriti o Waitangi he whakaetanga tena ki nga ture katoa a te pakeha i te mea kaore ano kia rite te ahua o te Maori ki to te pakeha. Me he mea he tika tenei kupu kaati i whakaae kapo te Iwi Maori, no te mea he ture tuturu no te Ingarihi kia kaua te tangata e whakaae kapo. Ko tona ahua ko te wahi pai o te ture i whakaaturia, ko nga wahi kino i hunaia. Kahore o tatou tipuna i mohio i to ratou tuhinga ki te Tiriti o Waitangi he whakaetanga tera na ratou ki te ture reiti.

Ko tenei to Te Kooti, Minita Maori, tona whakaaro. I rongotou aku taringa ki tona reo i te hui i Wai-o-Matatini. Ko Te Kooti to taua patuwatawata, hei hoa mona ko o taua mema Maori me nga mema pakeha whakaaro whanui, whakaaro rangatira.

(*Taria te mutunga.*)

NGA MANAAKI I TE TOA TAKITINI.

TENEI kua tae mai te aroha a Ngati Porou ki *Te Toa Takitini* e rima-tekau panna. Kia ora a Ngati Porou mo tenei aroha nui a koutou ki ta tatou taonga. Ko koutou ano ko te iwi kua whakawhiwhia ki nga matauranga, kei te kite mai i nga painga e puta ana mo te iwi Maori, i runga i nga whakahaere o *Te Toa Takitini*. Ma tenei wairua i a koutou na, ka tupu ai nga mahi nui. Ko koutou me Te Arawa nga iwi e manaaki mai nei i ta tatou pepa, ki te kai, ki te korero. Kia ora tonu koutou.

Tenei hoki te mihi nei ki a Mrs. Woodbine Johnson o Turanga mo tona aroha ki *Te Toa Takitini*, ara e rima panna. Kia ora e kui mo tenei manaaki nui au i ta koutou mokai.

Mo te mare kaore he rongoa hei rite ki te **WOODS' GREAT PEPPERMINT CURE.**

TIUPIRI O HUKARERE.

Ko nga koha enei kua tae mai ki nga Kai-tiaki moni i Nepia mo te Whare-karakia o koutou tamariki.

NA TE ARAWA.

Komiti Wahine o	£	s.	d.		£	s.	d.
te Hahi, Ohine-				H. A. Lloyd . . .	1	0	0
mutu	24	0	0	A. J. North . . .	5	0	
Pae Thom	1	0	0	Komiti Wahine o			
Rama Mason . . .	1	0	0	Papawharanui			
Ngaroma Steele . .	2	0	0	Whakarewarewa	24	0	0
Rato Lyons	1	0	0	Areta Haerewa . .	1	0	0
Wiki Tod	1	0	0	Miriama Wikiriwhi	1	0	0
Tawahinga Butt . .	1	10	0	Tuihana Kuini Te			
Ngangaru Te Awe-				Muera	1	0	0
kotuku	2	0	0	Tiaria Delamere . .	1	0	0
Tirita Te Awe-				Rangiangana			
kotuku	2	0	0	Wikiriwhi	1	0	0
Mereana Te Awe-				Emire Rikiti	1	0	0
kotuku	2	0	0	Rangitiria Ratema	1	0	0
Ruihi Martin . . .	1	0	0	Rangitaia Natana .	1	0	0
Te Aho Martin . .	1	0	0	Bella Wiari	1	0	0
Anu Hemana . . .	1	0	0	Maggie Staple			
Pinenga Hall . . .	1	0	0	Brown	1	0	0
Tawhi Larsen . .	1	0	0	Ohiwa Waaka . . .	1	0	0
Hineiri Hall . . .	1	0	0	Mihi Rangawhenua	1	0	0
Rev. F. A. Bennett	1	0	0	Ani Waaka	1	0	0
Rangipahere Mit-				Miss Seth Smith . .	1	0	0
chell	1	0	0				
W. Te Raihi . . .	2	0		NGATI KAHUNGUNU.			
J. O. McMillan . .	1	0	0	Heni Whakaiti			
Bella Thomas . . .	5	0		Mohi	10	0	
Pare Tiweka Ana-							
ru	1	0	0	NA NGA TAMARIKI O			
Hana Anaru . . .	1	0	0	RAROTONGA.			
Katie Kimihori . .	1	0	0				
Arthur Winter . .	1	0	0	Takau Tinirau Ma-			
Ethel Foley	1	0	0	kea, Tere Tini-			
R. Mathews	5	0		rau Makea, An-			
Rora Paul	1	0	0	nie Wong Soon,			
Hettie Simpson . .	1	0	0	Lilian Brown,			
Emare Poraumati .	10	0		Paara Enoka, Tai			
Omania Carr	1	1	0	Utanga, Louise			
				Crummer	18	0	0

Kia ora nga tamariki o Rarotonga mo tenei aroha nui a koutou.

Tenei hoki nga mihi ki nga hapu o Te Arawa mo te nui o ta koutou manaaki. No tera marama ka puta nga mihi mo Ngati Porou. Ko matou ko nga iwi kei te taha tonu o Hukarere e noho ana, kaore ano kia korikori noa. Kei te pai rawa atu ta matou moe. Engari na te kaha o te tatangi mai o a koutou hereni, ka turituri noaiho o matou taringa, ka whakaoho mai hoki koutou i ta matou moe. Kei te pai. Ma matou koutou e whai atu akuanei! Hoatu! Ma matou e whai atu i muri. (Ne?)

HE PANUI.

Ko te hiahia o te Komiti kia tae katoa mai nga moni i tenei marama a tae atu ki a Hepetema. Ma te takoto tinana mai o nga moni, ki te aroaro o te Komiti, ka mohiotia ai te ra hei whakatakoto i te kohatu o te kokonga.

TE RIPOATA O TE HUI TAKIWA O TE ATIRIKONATANGA O TURANGA.

I TU KI TE ARAROA I TE 23 O NGA RA O MAEHE, 1925.

I WHAKAHAERETIA te Hui Takiwa o te Atirikonatanga o Turanga ki roto i te Whare-karakia o Tepene i Te Araroa i te Mane. te 23 o nga ra o Maehe, 1925, i te 9.30 o nga haora i te ata. Ko te Pihopa o Waiapu te Perehitini o te Hui.

Na te Perehitini i motini ko Dr. Wi Repa hei hekeretari. Whakaaetia ana. I whakapuaretia te hui ki te kupu inoi. E toru ano nga Pariha i tuku mai i te rarangi ingoa o nga mangai reimana, i mua atu o te hui. ara ko Te Kaha, ko Kawakawa, ko Waiapu.

Ko nga mangai enei i tae mai:

Pariha o Te Kaha:—Rev. Canon Pahewa, Tiaki Paora, Tamati Toka, Waiariki Pako, Ruakirikiri Karapaina, Hunia Rae.

Pariha o Te Kawakawa:—Dr. Wi Repa, Waiheke Puha, Hirai Te Ngahue, Himiona Kururangi. Tuhaka Kohere, Wi Taotu, Matauru Wanoa. Hori Korehina.

Pariha o Waiapu:—Rev. P. Kohere, Hoani Huriwai, Wi Takoko, Tete Korimete.

Pariha o Hikurangi:—Rev. Pine Tamahori, Rangi Kershaw, Hakopa Haerewa, Korau Haenga. Tumehe.

Pariha o Tokomaru:—Peia Koria.

Kaore he Mangai o Whangara o Turanga i tae mai.

Kaore a Rev. W. Tureia i watea ki te haere mai i te taumaha o te mate o Rev. Ahipene Rangi.

I panuitia mai te whai-korero a te Perehitini a na Rev. Pine Tamahori i whakamaori. Kei te tukuna mai te whai-korero a te Pihopa ki *Te Toa Takitini* kia perehitia.

Ka mutu tana whai-korero. ka whakaatu te Pihopa hei tenei hui ka pootitia nga Mangai-reimana tokorua mo te Hinota hui tau o te Pihopatanga ka tu ki Nepia.

Ko nga motini enei i whakahaeretia:—

1. Na Kenana Pahewa: “Kia tukuna atu e tenei hui he mihi ki te Perehitini mo tana whai-korero, me te inoi atu ki a ia kia whakaaetia taua whai korero kia perehitia kia rongu ai nga mema Maori o te Hahi.”

2. Na Kenana Pahewa:—"Kia whakaputaina he mihi ma tenei Hui ki a Rev. C. A. Fraer, Minita o te Pariha o Piripiri i Christchurch, mo te pai o ana kauwhau me ana whakaakoranga i te hui o nga Minita i tu ki Rotorua i te tau ka huri nei."

3. He patai na Hoani Huriwai:—"Mehemea ka taea te whakarite ki Waiapu te Hinota-takiwa a te tau e heke iho nei."

4. He patai na Rangi Kershaw:—"Me pehea te Kai-karakia e whiwhi ai ki te raihana kauwhau."

(*Taria te roanga.*)

HE PITOPITO KORERO NO TE MARAMA KA HURI.

HE maha nga take nunui e pa ana ki te iwi Maori i tipono mai i roto i nga ra o te marama ka huri nei.

TE HAHU MIHINARE MOTUHAKE MO TE MAORI.

Kua kite iho tatou i roto i te whai-korero a te Atipihopa ki te Hui i tu ki Rotorua, kei te ata whakahaeretia tenei take e nga upoko o te Hahi. Kua maha nga tau o tenei take e kororotia ana. Otira no te wa i tae mai ai a Pihopa Ataria o Inia ki Niu Tireni nei, katahi ka whakakaupapatia tenei take. I tenei tau ka huri ake nei ka maha nga hui pakupaku kua whakahaere i tenei take. Engari no tenei tau tonu i tae rawa ai te take nei ki te Hui Topu o te Hinota (General Synod) i tu nei ki Otakou i a Pepuere ka huri nei. Na taua Hui Topu i whakahau te Hui i tu nei ki Rotorua. Ko te ripoata a taua Hui kei te Atipihopa, a mana e whakatakoto ki te aroaro o te Komiti Tumuaki o te Hahi i Niu Tireni (Standing Committee of General Synod). Ka hui tera komiti ki Poneke a te 6 o nga ra o Akuhata nei. Kia iti mai te whiriwhiri a te Komiti Tumuaki katahi ano ka taea te perehi e *Te Toa Takitini*. He taumata ikeike rawa tenei i roto i nga whakahaere o te Hahi Maori.

TE HOHONUTANGA O TE MATAURANGA.

Kua oho etahi o nga hapu o te iwi Maori, kua kimi i nga kaupapa e tu tika ai, nga tamariki nga mokopuna a nga ra e takote mai nei. Katahi ano te tau i penei rawa ai te teko-maha o tatou tamariki kua tae ki nga kura nunui o te Motu, ara ki nga "University." E tata ana ki te rua-tekau nga tamariki Maori, taane, wahine, kei ana kura nunui, ara kei te whai i nga turanga me nga taitara o te matauranga hohonu. I roto i nga iwi katoa o te ao, ko te tohu o te manawa ora o te iwi, ko te kaha, ko te matapopore ki te whai i nga matauranga nunui. Waiho ki ko te tohu mate o te iwi ko te whakahawea ki te matauranga ki te kura. Engari ki a pangia taua hunga whakahawea nei e te mate, tere tonu te mohio me kimi i te takuta tino matau, i te roia i tino whakawhiwhia ki te mohiotanga hei whakaora i a ratou. Ko Inia tetahi iwi kei te kaha rawa te

piki haere i runga i nga huarahi o te matauranga. Ko tetahi o ratou Kura Nui (University) kei Calcutta. Ko te tokomaha o nga tamariki Inia kei taua University e rua tekau ma ono mano (26,000). He tohu whakamiharo tenei. Kia kaha ra te iwi Maori.

TE POARI WHAKAHAERE I Nga Take Maori.

He tino waimarie to te iwi Maori i tenei wa i te nohanga mai o Pomare ma, o Ngata ma, o Tau Henare me Uru hei mema mo tatou. Ko nga mema pakeha kei te pakanga ki a ratou mo te kotahitanga te take. Ko nga mema Maori kua kotahi noatu. Kei te kaha rawa ratou ki te whakabaere i nga tikanga e puta ai he painga ki te iwi Maori. Kei te pakanga nga pakeha, kei te kohikohi mai nga Maori i nga kai i ngahoro iho i te tcepu hei o mo te iwi Maori. Te Tahua mo nga take Maori, he tino taonga mo tatou, me a tatou uri. Te rahi o tenei Tahua e £86,000. I hui te Poari i nga ra whakamutunga o Hune. He tino tohunga katoa nga tangata o taua Poari ki tana mahi ki tana mahi, ko te Chief Judge Jones te Tiamana. Kaore i tae ki te toru haora kua mutu te hui a te Poari. I roto i ena haora i tata ki te £5,000 nga moni i whakapaua mo nga take nunui e pa ana ki nga iwi o te Motu. Ko etahi mea pai ko te kaha o te Poari ki te awihina haere i nga tamariki Maori e whakamomori mai nei i nga Kura Nunui o Niu Tireni nei.

Kanui te mihi ki a Te Raumoa me to tatou Pirimia mo te pai o te awihina mai i nga take marama e pa ana ki te iwi Maori. Ko Te Raumoa te Hekeretari o te Poari. Taria te wa e puta mai ai tana ripoata mo nga mahi a te Poari.

KUA WAREWARETIA.

Ki Te Toa Takitini.

TENA KOE. I te Nama 18 o *Te Toa* i taia tahitia a maua korero ko Manu: ko ana korero mo nga kura Maori, a, he nui ana kupu whakamihia mo tona kaumatua mo Te Popi: ko aku korero mo te kai-whakaako pae-ra-uta i warewaretia. Na nga korero a Manu mo Te Popi i whakaoho te pouri i toku ngakau he pouri tawhito. Ko Te Popi tetahi tangata he tino nui ana painga ki te Iwi Maori: ko tana mahi he mahi nui, he mahi taumaha, heoi ano i taea ai e ia na te ngakau nui na te aroha. He tangata tetere a Te Popi a i ona ra he tino kino nga huarahi, na reira he miharo tonu taku mo tona kaha. I te mea kua koroheke ia ka taka i tona hoiiho. Kei te mohio nga iwi Maori katoa ki te kaha, ki te toa, ki te ngawari, ki te aroha, o taua kaumatua. Ofira, e te iwi, he aha ta taua koha ki a Te Popi, hei whakaatu i to taua ngakau whakawhetai? Kua mate ia, a, i maharahara pea tona ngakau mo te kore tangi rawa a te Iwi Maori ki a ia, mo te kore whakaaro rawa. Kua tuhituhia ki te pukapuka nga kupu a Tiati Hemi Wirihana mo te kore o te Maori e mohio ki tenei mea ki te whakawhetai, mo te wareware o te Maori ki nga painga o te tangata. He kupu taumaha enei kaati kia tupato taua kei tika.

He he nui hoki te whakaaro-kore, te tikanga tutua. Heke noa ai o taua roimata, o taua hupe, mo nga tangata kaore i penei nga painga me o Te Popi; tapae noa ai taua i te taonga ki te pakeha kahore nei he wahi ki te Iwi Maori, nawai a ka kiki nga whare o te pakeha i te kahu Maori. Ko nga painga o Te Popi e kore e taea te tatau, te whakamatakitaki, te utu ranei ki te moni, no te mea he painga ngaro, he painga wairua. Ko tana he rewena i te iwi nui mo te pai, he pokepoke i nga whakaaro, he hanga i te ngakau.

He aha ra he whakaaro ma taua hei whakamaumahara ki a Te Popi, hei whakaaro mataotao, kua mate ke hoki ia? Otira he kore te kore rawa. He pakeke rawa pea te karahipi; engari pea te kohatu mo tona urupa, ahakoa kohatu iti? He pauna taku ina rite tenei take. Ma Manu e whakatau tenei take. Ina taku tangi mo Te Popi:—

Aue! kua memeha ra tou ingoa—a ko te wahi pu
I hau nei ou rongo kua warewaretia.

—Na R.T.K.

[He take tika tonu tenei hei ata whiriwhiri ma tatou. Nui atu nga pai e puta nei ki te iwi Maori, ko nga kaupapa ia na Te Popi i whakatakoto iho. Kaore ano he tohu aroha ma tatou. Tera ano hoki tetahi kaumatua e tika ana hei manaaki ma tatou, ara ko Te Tatana (J. Thornton). He pai rawa te karahipi hei maunga mahara mo enei kaumatua. Kei a koe kei a Ngati Porou te hui nui a nga ra o Hanuere. He pai te waiho i enei take mo tena hui a tatou.—Na te Etita.]

AIRINI HEA.

HE nui te pouri mo te rongo kua tae mai. kua moe a Mihi Airini Hea i te moenga roa. Ko tenei wahine no Otautahi (Christchurch). I runga i tona aroha nui ki te iwi Maori ka uru ia hei Kai-whakaako mo te kura Maori i Putiki. I muri iho ka tu ia hei Kai-whakahaere mo te Whare-mihana i Te Whakarewarewa. I hikitia atu ia i reira ki te Whare-Mihana i Ruatoki. Nona e mahi ana i Ruatoki ka paangia e te mate. I te taumaha o tona mate ka tukuna ki Poihakena (Sydney). No reira te waea whakaatu mai kua hemo ia. He tino wahine karaitiana tenei, he ngawari he humarie. he aroha ki te Maori. ara rawa ia ki nga tamariki Maori.

Haere e kui. Haere ki tou okiokitanga. Waiho iho au mahi hei whakamihi ma o tamariki i roto i te iwi Maori. Ma ratou e whai atu te taurira ka mahue iho nei i a koe. Tenei matou o hoa mahi o te iwi Maori te tangi nei ki a koe. Haere ra ki te Ariki. Haere ki te Ao marama.

NGA PAIPERA HOU.—Kua tae mai nga Paipera hou kei a Mihi Wiremu, Hukarere, Nepia. Ko te utu o nga Kiripai e 8/-. Kiri noa e 5/-.